

Intrarea Mare

Liturghia credincioșilor (euharistică), începută odată cu rugăciunile pentru credincioși, a fost întotdeauna înțeleasă și trăită ca o actualizare a Cinei celei de Taină prin împlinirea poruncii Mântuitorului. În seara Joi Mari, la Cina cea de Taină, Fiul lui Dumnezeu „*Însuși pe Sine S-a dat pentru viața lumii*” (anafora Sfântului Ioan Gură de Aur) împărtășindu-i pe apostoli cu Trupul și Sângele Său și poruncindu-le „*Să faceți aceasta întru pomenirea Mea*” (I Cor. 11, 23-26).

Liturghia credincioșilor este actualizarea celor patru acte împlinite de către Mântuitorul la Cina cea de Taină

O analiză atentă a relatărilor scripturistice (Matei 26, 28; Marcu 14, 22-24; Luca 22, 19-20; I Cor. 11, 23-26) privind cele săvârșite de Mântuitorul Iisus Hristos la Cina cea de Taină în legătură cu instituirea Sfintei Euharistii ne descoperă șapte acțiuni: a luat pâinea, a mulțumit și binecuvântat, a frânt, a dat, a luat paharul, a mulțumit și a binecuvântat, a dat. Aceste acțiuni se concentrează în patru acte fundamentale: a luat (pâinea și paharul), a mulțumit și binecuvântat (pâinea și paharul), a frânt (pâinea) și a dat (Trupul și Sângele Său). Recunoaștem aceste acte la înmulțirea pâinilor în pustie (Matei 14, 19; 15, 36) când Euharistia a fost prefigurată. Apoi le întâlnim la Euharistia săvârșită de Mântuitorul după învierea Sa din morți la Emaus cu cei doi ucenici Luca și Cleopa „*când a stat împreună cu ei la masă, luând El pâinea, a binecuvântat și, frângând, le-a dat lor*” (Luca 24, 30).

Liturghia credincioșilor, fiind o actualizare a Cinei celei de Taină, este, implicit, în părțile sale principale o actualizare a acestor patru acte împlinite de către Mântuitorul și anume: Intrarea Mare (a luat), Anafora (a mulțumit și a binecuvântat), Frângerea (a frânt) și Împărtășirea (a dat).

Intrarea Mare a ajuns astăzi, de la un ritual simplu, la o solemnitate deosebită

Intrarea Mare, actualizarea luării pâinii și a paharului (cu vin) de către Mântuitorul, constă în aducerea darurilor de pâine și vin și așezarea lor pe Sfânta Masă. La origine era un act extrem de simplu împlinit de către diaconi fără un ceremonial special.

În urma studiului sistematic al documentelor și vestigiilor arheologice din primele secole creștine, Robert Taft, profesor de Liturgică la Institutul Pontifical Oriental din Roma, a demonstrat netemeinicia opiniei, curente până de curând, potrivit căreia credincioșii își aduceau darurile individuale de pâine și vin la altar într-o formă mai mult sau mai puțin ritualizată, numai după plecarea catehumenilor. El a arătat că practica ortodoxă actuală a aducerii de către credincioși a darurilor însoțite de pomelnice încă de la începutul Liturghiei este cea originară, fiind prezentă întotdeauna în Orient. Deosebirea față de primele secole creștine constă în aceea că, dacă acum darurile sunt aduse la proscomidiarul care este alături de altar, la început ele erau aduse în skevofilakion, o încăpere distinctă de restul bisericii situată de obicei în apropierea intrării. Aici darurile erau primite de către diaconi, erau selectate cele destinate Sfintei Jertfe iar după încheierea Liturghiei catehumenilor erau duse tot de către diaconi pe Sfânta Masă. Se pare chiar că darurile erau aduse în timp ce credincioșii își dădeau sărutul păcii.

Începând din secolul al IV-lea ritualul Intrării Mari se amplifică tot mai mult pe măsură ce i se atribuie o simbolistică tot mai complexă ajungând în cele din urmă la o solemnitate deosebită fiind cel mai dezvoltat ritual din punct de vedere ceremonial al Sfintei Liturghii. Ca urmare, în evlavia populară Intrarea Mare este receptată ca unul dintre cele mai sacre și impresionante momente ale slujbei. După iconoclastism a fost considerată un element atât de caracteristic și

definitiv al întregii slujbe încât, potrivit canonului iconografic, icoana Sfintei Liturghii ne prezintă procesiunea cu Cinstitele Daruri din cadrul Intrării Mari.

Intrarea Mare cuprinde o serie de ritualuri pregătitoare pentru aducerea sfintei jertfe

În prezent Intrarea Mare, ca parte principală a Liturghiei credincioșilor, cuprinde o serie de ritualuri pregătitoare pentru anafora liturgică care constau în pregătirea duhovnicească a slujitorilor și credincioșilor și pregătirea materială a altarului și a darurilor pentru aducerea sfintei jertfe. Vom prezenta în continuare aceste ritualuri așa cum sunt săvârșite ele astăzi în Biserica Ortodoxă Română urmând ca în articolele următoare să ne oprim asupra fiecăruia.

După ecfonismul celei de a doua rugăciuni pentru credincioși („*Ca sub stăpânirea ta totdeauna fiind păziți Ție slavă să înălțăm ...*”) cântăreții încep intonarea Imnului heruvic, o cântare amplă, pătrunzătoare în care melodia lină, dând putere cuvintelor, are un rol esențial pentru transpunerea credincioșilor într-o stare sufletească potrivită aducerii sfintei jertfe: „*Noi care pe heruvimi cu taină închipuim și făcătoarei de viață Treimi întreit sfântă cântare aducem, toată grija cea lumească acum să o lepădăm*”.

În acest timp preotul rostește în taină, pentru sine, rugăciunea „*Nimeni nu este vrednic ...*” mărturisindu-și nevrednicia pentru slujirea ce îi stă înaintea și încredințându-se cu smerenie lui Hristos „*Cel ce aduce și Cel ce se aduce, Cel ce primește și Cel ce se împarte*”. Apoi, închinându-se, spune împreună cu diaconul de trei ori textul complet al cântării heruvimice. Protosul cadește în continuare altarul, iconostasul și credincioșii pregătind intrarea Cinstitelor Daruri. Buna mireasmă a tămâiei se adaugă astfel cântării line, icoanelor și luminii discrete a candelelor și lumânărilor creând o atmosferă care să stimuleze și simțurile pentru o participare totală la slujbă „*lepădând toată grija cea lumească*”. De altfel în slujba ortodoxă, ca în nici un alt rit liturgic, impresia, impactul estetic al ceremonialului său impunător, hieratic este de o importanță fundamentală.

Clericii se închină înaintea Sfintei Mese, sărută antimisul, crucea și Sfânta Masă și își cer iertare unii de la alții și de la popor. Merg la proscomidiar, preotul îi pune diaconului care are cădelnița Sfântul Aer pe umeri, îi dă Sfântul Disc și, luând el însuși Sfântul Potir, pornesc în procesiune prin biserică precedați de paracliseri cu lumânări în mână. Cântarea heruvicului se întrerupe și preotul și diaconul se roagă, asemenea tâlharului de pe cruce, ca Domnul Dumnezeu să-i pomenească întru împărăția Să pe cei ce au adus și pe cei pentru care s-au adus acele cinstite daruri, pe episcop, pe clerici, pe conducători, pe ctitori, pe cei adormiți și pe toți cei prezenți la slujbă. Apoi intră în altar și așează cinstitele daruri pe Sfânta Masă în timp ce cântarea continuă cu putere: „*Ca pe Împăratul tuturor să-l primim, pe Cel, de cetele îngerești, nevăzut înconjurat. Aliluia. Aliluia. Aliluia!*”.

La Liturghia arhierescă episcopul nu iese în procesiune ci, după ce dă Sfântul Disc diaconului iar Sfântul Potir celui dintâi dintre preoți, trece în dreptul ușilor împărătești pentru a primi Cinstitele Daruri, a face pomenirile și a le așeza pe Sfânta Masa.

După așezarea darurilor pe Sfânta Masă ele sunt acoperite cu Sfântul Aer și cădite iar protosul (episcop sau preot) rostește rugăciunea punerii înainte în timp ce diaconul începe ectenia cererilor cu cererea specială pentru darurile puse înainte.

Intrarea Mare este actul jertfelnic al Bisericii de a-I oferi lui Dumnezeu ofranda vieții noastre și participare la jertfa lui Hristos

Actul aducerii darurilor la Sfântul Altar în cadrul Intrării Mari a reprezentat încă de la început, cu toată simplitatea ritualului, actul jertfelnic al Bisericii de a-I oferi lui Dumnezeu ofranda vieții noastre. Dezvoltarea ritualului până la forma de azi a accentuat acest simbolism.

Hristos S-a jertfit pe Sine o dată pentru totdeauna cuprinzându-ne pe toți în jertfa Sa. Jertfa este expresia firească a dragostei adevărate, însăși taina Sfintei Treimi fiind taina jertfei desăvârșite pentru că este taina dragostei desăvârșite. Jertfa desăvârșită a lui Hristos a făcut posibilă restaurarea noastră în starea de jertfelnicie. Noi suntem chemați ca, la rândul nostru, să ne jertfim lepădându-ne cu totul de egoismul nostru și dăruindu-ne în Hristos lui Dumnezeu pentru a învia împreună cu El. Viața Bisericii, fiind viața Lui în noi și viața noastră în El este, în mod necesar, o viață jertfelnică, o îndreptare iubitoare eternă spre Dumnezeu. Jertfa lui Hristos implică așadar jertfa noastră ca atitudine esențială și act esențial al Bisericii, noua umanitate restaurată.

Prin pregătirea Cinstitelor Daruri la Proscomidie jertfele individuale ale fiecăruia, concretizate în darurile de pâine și vin, s-au unit în jertfa Bisericii și această jertfă a Bisericii este arătată ca fiind împărtășire din jertfa lui Hristos. Acum, prin aducerea cinstitelor daruri pe Sfânta Masă, Biserica se aduce pe sine însăși, ceea ce înseamnă că aduce pe Hristos, căci Biserica este Trupul Lui, iar El este Capul Bisericii. Dar Hristos însuși este „*Cel ce aduce și Cel ce Se aduce*”. Astfel jertfa noastră, jertfa Bisericii, este jertfa lui Hristos. Prin ofranda euharistică nouă ni se dă neprețuita posibilitate de a participa la jertfa lui Hristos, la ofranda Sa unică, împlinindu-ne vocația jertfitoare. Intrarea Mare ne conștientizează că cel ce a venit la Liturghie să primească și nu să daruiască nu a înțeles că a fi mădular al Bisericii înseamnă, înainte de toate, participare la jertfa lui Hristos.

În decursul timpului Intrării Mari i se adaugă o simbolistică tot mai complexă, fapt care a influențat la rândul său dezvoltarea ritualului. Astfel, la sfârșitul secolului al IV-lea, Teodor de Mopsuestia vede în Intrarea Mare purtarea solemnă a trupului mort al Mântuitorului spre mormânt. Alții o consideră o punere în scena liturgică a intrării triumfale a Domnului în Ierusalim sau chiar un simbol al celei de a doua veniri a Mântuitorului.

În încheierea acestei priviri sumare asupra istoricului, rânduiei și semnificației Intrării mari putem spune împreună cu Sfântul Maxim Mărturisitorul că acest ritual simbolizează „*începutul și sfârșitul învățaturii celei noi, care ni se va împărtăși în cer, cu privire la economia lui Dumnezeu cea către noi și descoperirea tainei mântuirii noastre, care se află în adâncurile nepătrunse ale tainei dumnezeiești*”.